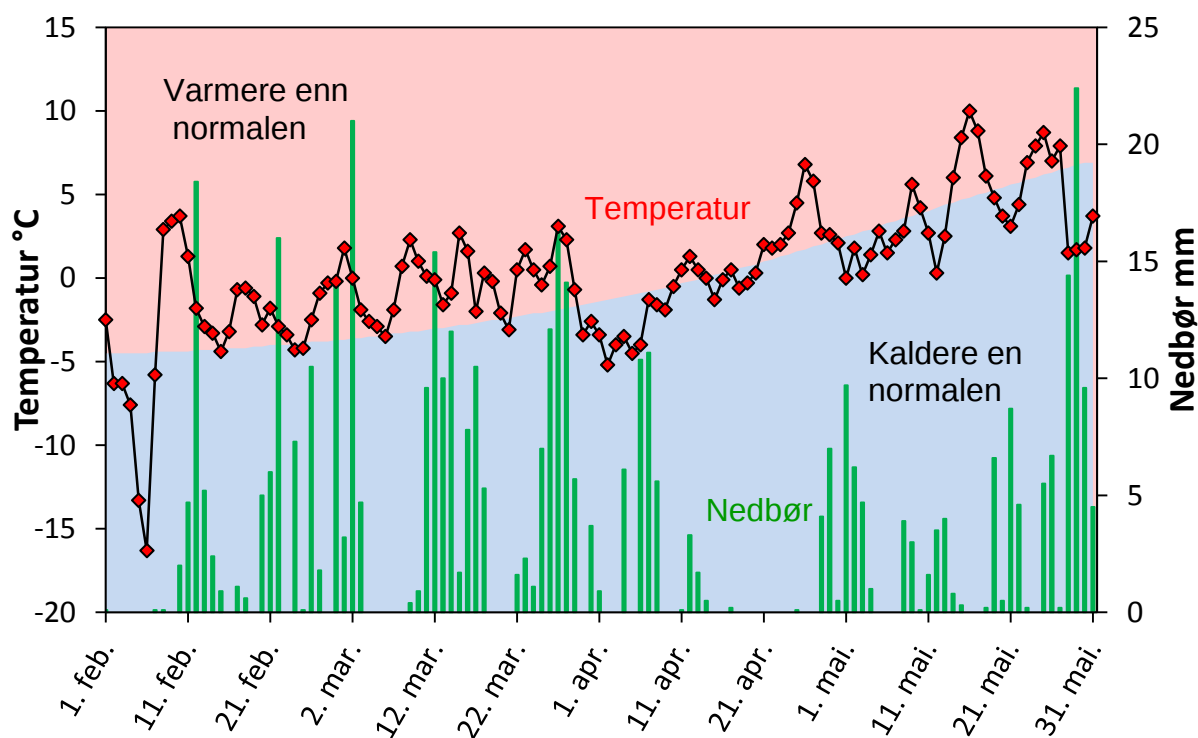

Vårtrekket 2012

*Av Rob Barrett,
Tromsø Museum – Universitetsmuseet,
9037 Tromsø*

Den norske våren (mars-mai) 2012 var 1,4 °C varmere enn vanlig, og den 15. varmeste siden 1900. Den var også våt, og deler av Nordland og Troms fikk dobbelt så mye nedbør som vanlig. Som figuren viser var det særlig i februar og mars at det var varmt, og måneds-temperaturen i mars var 4,3 °C over normalen og den varmeste registrert, Norge sett under ett.

I Nord-Norge var mars den 7. varmeste siden 1900. I den ytre delen av Troms var det også vesentlig mindre snø enn normalt for mars. April og mai, derimot, var litt kaldere enn normalt i Troms, men mengden snø i ytre delen av fylket holdt seg langt under normalen i april. Snøen var borte på Værvarslinga i Tromsø 16. mai.

Utvikling av døgntemperatur (rød strek) og -nedbør (grønne søyler) i Tromsø, februar-mai 2012. Temperaturene i det gule feltet er varmere, og i det blå feltet kaldere enn normalen.

Data fra www.met.no.

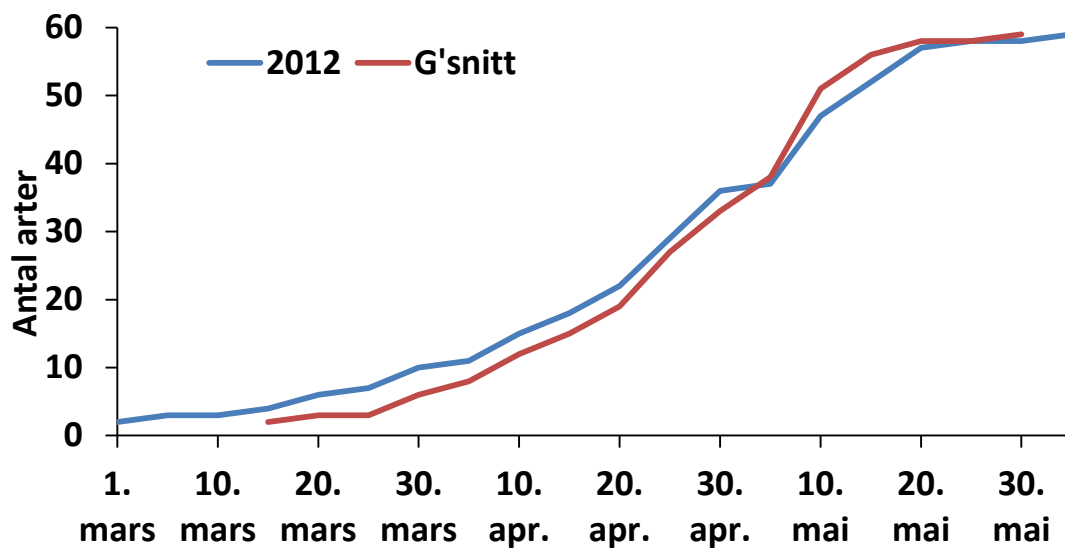
Å kunne skille overvintrende fugl fra tidlige ankomster blant artene som vi vanligvis betrakter som trekkfugl er en utfordring som dukker opp hvert år. Med stadig flere vinterobservasjoner får jeg inntrykk av at flere av disse artene like godt kunne omtales som overvintrende. For eksempel tydet observasjoner av flere arter i Balsfjord i januar, februar og mars på dette.

Vinterobservasjoner av fugl i Troms i 2012

Art	Antall	Dato	Sted
Smålom	1-3	jan-mars	Balsfjord
Horndykker	1-4	jan-mars	Balsfjord
Brunnakke	1-2	jan-mars	Tromsø og Balsfjord
Stjertand	1	jan-mars	Balsfjord
Toppand	1	feb-mars	Balsfjord
Kvinand	1-8	jan-mars	Balsfjord
Tårnfalk	2	2. feb og 20. mars	Senjahopen og Andørja
Tjeld	2	jan-feb	Brensholmen
Steinvender	4	15. feb	Hillesøy
Myrsnipe	1	1., 4. og 17. mars	Tromsøya og Tønsvika
Rødstilk	1-2	jan-mars	Tønsvika
Strandsnipe	1	25. feb	Ersfjordbotn
Enkeltbekkasin	2	mars	Kvaløysletta
Stær	1	februar	Straumsbukta og Gibostad
Gråtrost	1	jan og 17. mars	Målselv og Kvæfjord
Rødvingetrost	1	7.-20. mars	Tromsøya

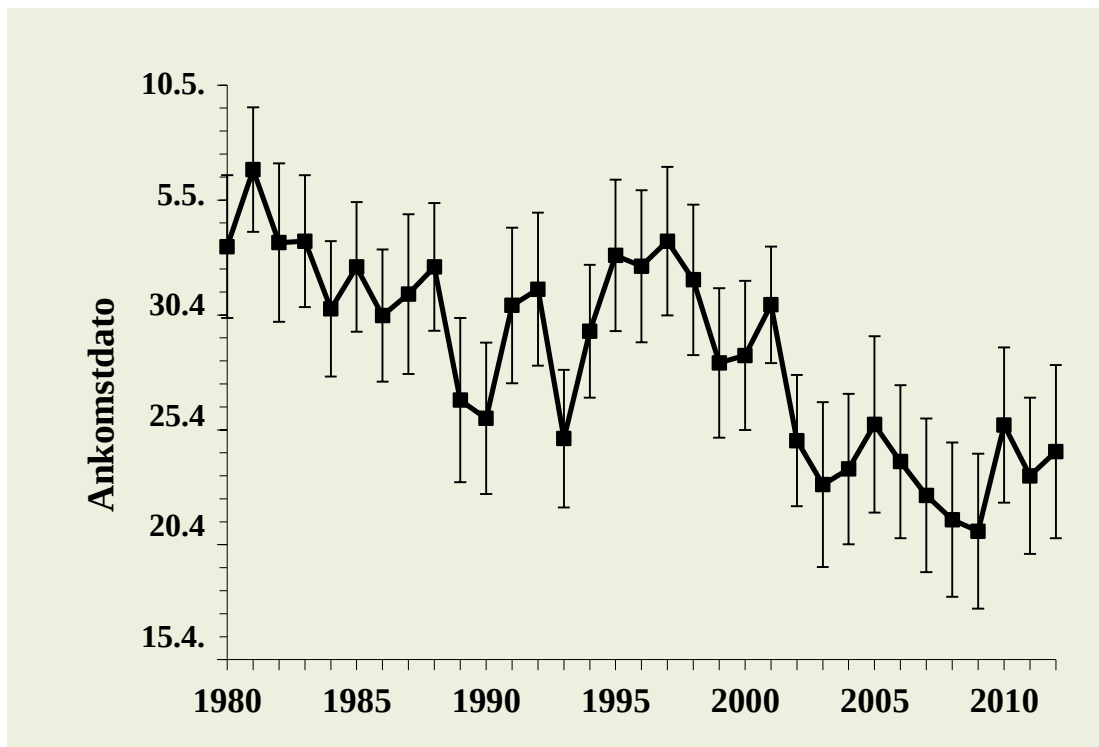
Tabellen på slutten av dette skrivet viser de første observasjonene av nesten 60 arter hvor det foreligger brukbare data. Den varme starten i mars og april førte til et litt tidligere trekk enn vanlig, og **tjeld**, **snøspurv** og **stær** ble observert allerede i månedsskiftet februar/mars, 14 dager før normalen. Tre **krikkender** ble observert 8. mars på Langnes, Tromsø (hvor to ble også notert 22. mars) og to i Balsfjord 23. mars. Om de var trekkfugl eller overvintrende fugl er usikkert. De er vanligvis ikke til stede før midt i april. Observasjonen av 15 **grågjess** på Spåkenes, Kåfjord 14. mars var også meget tidlig, og den nest tidligste noensinne. For en tidligere observasjon må vi helt tilbake til 1978 da arten ble sett 13. mars i Kvæfjord. En **bokfink** på Nyvoll, Balsfjord 4. mars var muligens en overvintrende fugl, men 3 individer i Indre Å, Ibestad 18. mars var sannsynligvis fortroppen av trekkende fugl – og selv de var 17 dager tidligere enn normalt. Likeledes var observasjoner av en **bjørkefink** to steder i Kvæfjord 22. og 26. mars muligens et overvintrende individ. Den neste var 7. april på Tromsøya, og en uke senere var trekket godt i gang. En **gråtrost** 30. mars var rekordtidlig, og trekket var ikke skikkelig i gang før 14 dager senere.

Det foreligger ikke mange observasjoner av **lappspover** gjennom årene, og 7. april 2012 er nest tidligst i basen. I 2011 ble den observert 5. april, og gjennomsnittet er 18. april. 12. april er også ganske tidlig for **jernspurv**, og 10 dager før “normalt”. I andre retningen, den første **linerle** 23. april og den første **småspove** 24. april var hhv 8 og 9 dager senere en vanlig, og vi må helt tilbake til hhv 1997 og 1998 for å finne senere datoer. At den første **jordugle** ikke ble observert før 12. mai og den første **skjeand** ikke før 17. mai, begge 10 dager senere enn vanlig, kan skyldes at begge arter er forholdsvis sjeldne og kan dermed lettere blir oversett.

Utvikling av vårtrekket i Troms i 2012 (blå strek) sammenlignet med gjennomsnittet (rød strek). Kurven viser hvordan summen av 59 registrerte arter økte utover våren.

Kort oppsummert var det en tendens til en tidlig trekk i mars og april, og en forsinkelse i mai. Dette vises i kurven ovenfor, og årsaken kan skyldes det varme været tidlig på våren etterfulgt en kjøligere april og mai.

Gjennomsnittsdato (± stand. avvik) for førstegangsobservasjon av 34 arter i Troms, 1980-2012.

Alt i alt var det imidlertid, i forhold til tidligere år, ingen tydelige avvik i utviklingen av trekket i 2012. Dette ser man også i siste figuren (som viser gjennomsnittets ankomstdato for 34 arter) da verdien for 2012 faller pent inn blant verdiene (mellom 20. og 25. april) for 10 siste årene.

Takk

Mange takk til Svein Aalmen, Lotte Berg, Bjørnar Berglund, Geir Otto Berglund, Fredrik Broms, Karl Frafjord, Unni Bjerke Gamst, Nils Grønvik, Kasper Holmen, Didrik Hveding, Per Johnsen, Kjell Kjær, Jan Lanes, Torgunn Løhre, Edgar Olsen, Hans og Hermien Prestbakkmo, Ellen Ross, Steinar Sommerbakk og Jentoft Teigland som sendte inn skjemaer og lister for 2012. Observasjoner som ble meldt inn til Tromsø Museum, kringkastet gjennom FugliNords mailingliste (jfr. <http://groups.yahoo.com/group/fuglinord/>) og "Artsobservasjoner" funnet på <http://artsobservasjoner.no> ble også notert og brukt. Takk også til Robert Bergersen for språkvask av manuskriptet. De som fortsatt har observasjoner eller skjemaer for 2012 (eller tidligere) liggende, oppfordres til å sende dem til meg slik at jeg kan oppdatere databasen.

Observasjonsdatoer (første og andre observasjon) av trekkfugler i Troms (og Evenes) i 2012.

	1. obs.	Sted, kommune	2. obs.	Sted, kommune
Snøspurv	26.feb	Hatteng, Storfjord	28.feb	Musvær, Tromsø
Tjeld	28.feb	Grindøya, Tromsø	06.mar	Bjarkøy
Stær	05.mar	Tromsøya	07.mar	Spildra, Kvæningen
Krikkand	08.mar	Langnes, Tromsø	23.mar	Sørkjosleira, Balsfjord
Grågås	14.mar	Spåkenes, Kåfjord	19.mar	Hillesøy, Tromsø
Gravand	18.mar	Storsteinnes, Balsfjord	21.mar	Oksvik, Lyngen
Bokfink	18.mar	Indre Å, Ibestad	22.mars	Nyvoll, Balsfjord
Bjørkefink	22.mar	Rå, Kvæfjord	26.mar	Eldeskogen, Kvæfjord
Vipe	28.mar	Straumsbukta, Tromsø	08.apr	Brensholmen, Tromsø
Sandlo	30.mar	Kvaløysletta, Tromsø	31.mar	Ibestad
Gråtrost	30.mar	Tisnes, Tromsø	05.apr	Karnesodden, Lyngen
Skjærpiplerke	03.apr	Kvaløysletta, Tromsø	14.apr	Finnvika, Tromsø
Bergirisk	06.apr	Kvaløysletta, Tromsø	15.apr	Sør-Tromsøya
Lappspove	07.apr	Langnes, Tromsø	22.apr	Sørleangen, Lyngen
Ringdue	08.apr	Forøy, Lenvik	09.apr	Nyvoll, Balsfjord
Jernspurv	12.apr	Tromsø sentrum	20.apr	Frivoll, Salangen
Fjellvåk	15.apr	Ørnes, Lyngen	21.apr	Gammelgård, Målselv
Rugde	16.apr	Tromsøya	18.apr	Vollstad, Harstad
Rødvingetrost	17.apr	Håkøybotn, Tromsø	24.apr	Karnes, Lyngen
Tårnfalk	17.apr	Andørja, Ibestad	02.mai	Nyvoll, Balsfjord
Enkeltbekkasin	19.apr	Brensholmen, Tromsø	20.apr	Solberg, Lenvik
Dvergalk	21.apr	Tønsvik, Tromsø	22.apr	Frivoll, Salangen
Svarthalespove	22.apr	Tisnes, Tromsø	14.mai	Sørkjosleira, Balsfjord

	1. obs.	Sted, kommune	2. obs.	Sted, kommune
Gransanger	23.apr	Frivoll, Salangen	24.apr	Mestervik, Balsfjord
Linerle	23.apr	Ibestad	24.apr	2 steder i Lenvik
Småspove	24.apr	Boltås, Skånland	5.mai	Sletta, Balsfjord
Sv' thvit fluesnapper	25.apr	Moen, Målselv	05.mai	Oksvik, Lyngen
Måltrost	26.apr	Håkøybotn, Tromsø	27.apr	Movik, Tromsø
Kortnebbgås	26.apr	Tisnes, Tromsø	03.mai	Utstrand, Kvæfjord
Heilo	27.apr	Tisnes, Tromsø	29.apr	Tårtsdosen, Evenes
Sivspurv	27.apr	Håkøybotn, Tromsø	01.mai	Straumsbukta, Tromsø
Rødstilk	28.apr	Tromsø og Karlsøy	29.apr	Hillesøy, Tromsø
Heipiplerke	28.apr	Måsnes, Karlsøy	05.mai	Sør-Tromsøya
Ringtrost	21.apr	Grunnvåg, Lenvik	28.apr	Ringvassøy, Tromsø
Rødstjert	30.apr	Oksvik, Lyngen	11.mai	Finnvika, Tromsø
Sildemåse	03.mai	Langnes, Tromsø	07.mai	Oteren, Storfjord
Strandsnipe	03.mai	Karnes, Lyngen	16.mai	Dividalen, Målselv
Løvsanger	07.mai	Skogsfjordvatn, Karlsøy	15.mai	Tennevoll, Lavangen
Grønnstilk	08.mai	Lakselvbukt, Tromsø	15.mai	Tisnes, Tromsø
Steinvender	08.mai	Tisnes, Tromsø	12.mai	Kvaløysletta, Tromsø
Gluttsnipe	8.mai	Tømmervik, Sørreisa	10.mai	Tårstadosen, Evenes
Brushane	09.mai	Tisnes, Tromsø		
Polarsnipe	09.mai	Langnes, Tromsø	10.mai	Tisnes, Tromsø
Låvesvale	10.mai	Tromsø og Skånland	11.mai	Sandtorv, Harstad
Sandsvale	10.mai	Grunnreis, Sørreisa	16.mai	Tromsø og Balsfjord
Tyvjo	10.mai	Tisnes, Tromsø	11.mai	Sommarøy, Tromsø
Steinskvett	11.mai	Litjevatnet, Lenvik	15.mai	Nordkjosbotn, Balsfjord
Jordugle	12.mai	Tisnes, Tromsø	15.mai	Markenes, Balsfjord
Myrsnipe	15.mai	Tisnes & Kvaløysletta, Tromsø	16.mai	Storfjord og Balsfjord
Rødnebbterne	15.mai	Tisnes, Tromsø	16.mai	Oteren, Storfjord
Taksvale	15.mai	Ibestad	18.mai	Balsfjord og Lyngseidet
Trepiplerke	16.mai	Lavangen og Målselv	17.mai	Oteren, Storfjord
Gjøk	16.mai	Kaldfjord, Tromsø	17.mai	Tromsø og Karlsøy
Skjeand	17.mai	Nordkjosbotn, Balsfjord	23.mai	Langvatnet, Balsfjord
Blåstrupe	17.mai	Håkøybotn og Tønsvik, Tromsø	18.mai	Tisnes, Tromsø
Taksvale	16.mai	Ibestad	18.mai	Balsfjord og Lyngen
Temmincksnipe	18.mai	Skarsfjord, Tromsø	23.mai	Oteren, Storfjord
Sivsanger	03.jun	Tromsø og Lavangen	06.jun	Langnes og Tisnes, Tromsø